

שמעיה [שמשון] של רבי ירמיה וקא בדיק את הכלים לנהורא דשרגא [לאור נר שמן]. אמרה ליה דביתהו של רב אסי לבעלה: והרי מר לא עביד הכין! אמר לה רב אסי: שבקיה לשמש זה, דהוא ברביה [רבי ירמיה שמורה להתיר בשמש שאינו קבוע] סבירא ליה: ובבית רב אסי נחשב לשמש שאינו קבוע.

מיתבי: (1) רבי שמעון בן גמליאל אומר: ג-א התינוקות של בית רבן היו מסדרין פרשיות וקורין לאור הנר בשבת.

ומוכח להדיא שהתירו להם לקרות את כל הפרשה (2).

ומשנינן: איבעית אימא: הא דקתני "מסדרין פרשיות", קאי אראשי פרשיותיו בלבד.

[של שמן], דחיישינן בו להטיה. והא דמותר איירי בנר דנפטא! (17) שמשום שהוא מסריח אין דרך להטותו.

איבעיא להו: לתירוץ השני האמור לעיל – שמש שאינו קבוע, בנר דמשהא מהו דינו? האם גזרו בו, או דלמא, כיון שאין אימת רבו עליו לא גזרו בו, ומותר לו לבדוק לאורו?

אמר רב: הלכה היא דמותר. ומיהו, אין מורין בן! בשביל שלא יבואו לזלזל בגזירת חכמים.

ורבי ירמיה בר אבא אמר: הלכה דמותר, ואף מורין בן!

רבי ירמיה בר אבא איקלע לבי רב אסי. קם

ואולי כוונתם דמותר רק להרהר בלבד, ולא להוציא בפיו. וכן איתא בהגהות אשרי להלכתא. אכן בשלחן ערוך סימן ע"ה סעיף י' כתב, שאף להוציא בפיו שרי. וכן הוכיח שם הבית יוסף מרש"י בסוגיין].

עוד פירש הרמב"ן שבמתניתין מצינו לפרש, שהוא קורא עם התינוקות מפני דהוי כ"שנים בענין אחד", דקתני בהו לעיל שמותרים לקרות. אבל לא יקרא בפני עצמו. ועל כך מקשינן, שהרי לדברי רבה בר שמואל אף עימם לא יקרא אלא בראשי פרשיות, ולא בפרשה כולה. ואילו בכרייתא קתני "התינוקות מסדרים פרשיות", והיינו יחד עם רבן. הרי שאף בפרשה כולה מותר בכהאי גוונא. ופריק, שאני תינוקות דאימת רבן עליהן. ולכך הם מותרים. אבל הוא אסור, אף דהוי בשניים. כיון שאימתו עליהם, לא ימנעו אותו מלהטות.

2. אבל מגופא דמתניתין דקתני "היכן התינוקות קוראין", דמשמע מהא דמותר להם לקרות [לפי

שבת הלכה ט"ז ומגיד משנה שם), ובשלחן ערוך סימן רע"ה סעיף י"ב (ובביאור הגר"א שם), שדרך אחרת להם בסוגיה.

17. ולא שייך בזה לא פלוג, כיון דמצד עצם הנר לא שייכא ביה האי גזירה. מה שאין כן לעיל לגבי נר גבוה, אין השינוי בעצם הנר אלא במיקומו בלבד. ערוך השלחן, סימן רע"ה.

1. ואם תאמר, היכי סלקא דעתך שמותר לקרות את כל הפרשה, והא להדיא קתני במתניתין "לא יקרא"?

ויש לומר, דסבירא ליה למקשן, חלוק "סידור" הפרשה מקריאה. וממתניתין לא שמעינן אלא שלא יקרא. אבל לסדר הוה אמינא שמותר אף את הפרשה כולה. והילכך קא פריך מברייתא, דוקא לרבה בר שמואל. שאף בסידור לא התיר אלא את ראש הפרשה בלבד. רמב"ן וריטב"א.

[ולא נתבאר בדבריהם, מהו "סידור" הפרשה.

ואיבעית אימא: שאני תינוקת, הואיל ואימת רבן עליה, לא אתי לאצלווי [להטות] את הנר. (3) שהרי אין פושטין את ידם לשום דבר אפילו בחול, אלא על פי רבן. (4)

שנינו במתניתין: **כיוצא בו, לא יאכל הזב עם הזבה, מפני הרגל עבירה.**

תניא: רבי שמעון בן אלעזר אומר: בוא וראה עד היכן פרצה [גברה] **טהרה בישראל, שהיו אוכלין חולין בטהרה:**

שהרי לא שנינו במתניתין "לא יאכל הטהור עם הטמאה" אלא שנינו "לא יאכל הזב עם הזבה", מפני הרגל עבירה, שמא יבוא לבעלה.

ואף שמהטעם הזה יש לאסור אף לאדם טהור לאכול עם זבה, לא הוצרכו לאוסרו לפי שמאליהם, ללא גזירה, לא היו האנשים הטהורים אוכלין עם נשותיהם בשעה שהיו טמאות, כיון שהיו אוכלין חוליהן בטהרה וחוששים שמא יטמא האוכל.

וכיוצא בו שנינו: לא יאכל זב פרוש [המקפיד על דיני טהרה] **עם זב עם הארץ** — **שמא ירגילנו אצלו.**

וגם כאן, רק לרבנות נקט התנא מקרה

ששניהם טמאים. כי אם היו שניהם טהורים, פשיטא דלא יאכל עמו. שהרי גזרו חכמים טומאה על עם הארץ.

והוינן בה: **וכי מרגילנו אצלו — מאי הוי?**

ומשנינן: **אלא אימא: שמא יאכילנו דברים טמאים.**

ותמהינן: **ואטו זב פרוש — לאו דברים טמאים אכול? והלא כל מגעו טמא.**

אמר אבוי: גזירה שמא יאכילנו דברים שאינן מתוקנין, שלא הופרשו מהם מעשרות.

ורבא אמר: להא לא חיישינן, כי רוב עמי הארץ מעשרין הן. ומן התורה, פירות עם הארץ הרי הם בחזקת מעושרים ומותרין באכילה, ורק רבנן גזרו בהם שיהיו אסורים באיסור "דמאי".

הילכך, אין לגזור על חבר, המעשר פירותיו, להמנע מלאכול מאכלי עצמו ביחד עם עם הארץ. כי האיסור לאכול פירות עם הארץ הוא גזירה בעלמא, וגזירה לגזירה לא עבדינן.

אלא טעמא דלא יאכל הפרוש עמו בימי

עליהם.

ומסתימת דברי השלחן ערוך שם סעיף ז' משמע נמי, דאף שלא בפני רבן שרי. ט"ז ומגן אברהם ומשנה ברורה שם.

ויעויין באליה רבה שהביא הרבה פוסקים שחולקים בזה.

4. וכתב רב נסים גאון: ובתלמוד ארץ ישראל פירקו פירוק אחר חביב. וכך אמרו "אילין בעו

מה שפירש רש"י, ש"קוראין" מתייחס לאור הנר], לא קשיא. דאיכא למימר דבאמת קורין באיסור, ואין מוחזין בידם. אבל מברייתא משמע שמתרין לעשות כן. תוספות.

3. וכתב הרשב"א שגם המקשן ידע מהאי סברה. אלא הוי משמע ליה, דברייתא איירי אף שלא בפני רבם. ובהכי אית לן למיחש שמא יטו. ומשנינן, דאף שלא בפני רבם, אימת רבם

היכרא, שהוא בבגדו והיא בבגדה. רש"י.⁽⁷⁾ ודחינן: **שאני התם**, בעוף וגבינה, **דליכא** שתי דיעות של שני אנשים, אלא דעת אדם אחד בלבד. ולכן התם חיישינן שמא ישכח ויאכלם יחד. אבל הכא, איכא שתי דיעות, של האיש ושל האשה, וזיכירו זה לזה את האיסור — ליכא למיחש.

ומוכחינן: **הכי נמי מפתברא דהיכא דאיכא** שתי דיעות **שאני**.

דהא קתני התם **בסיפא**: **רבי שמעון בן גמליאל אומר: שני אכסניים** [אורחים] **אובליין על שלחן אחד** — זה **אובל בשר** וזה **אובל גבינה**, ואין חוששינן שמא יבוא לאכול בשר עם גבינה. הרי דהיכא דאיכא שני אנשים, סמכינן על כך שיזכירו זה לזה.

ופרכינן: **וכי לאו אתמר עלה דהא מתניתין: אמר רב חנין בר אמי אמר שמואל: לא שנו** דשנים מותרין, **אלא כשאין מכירין זה את זה**, שרק אז לא חיישינן שמא יבוא אחד מהם לקחת ממאכל חברו ולאוכלו. **אבל** כשהן **מכירין זה את זה**, **אסורים** לאכול יחד על אותו שלחן בשר וגבינה, דחיישינן שמא יטול אחד מחבירו ויאכל יחד עם שלו. הרי שלא מהני שתי דיעות של שני אנשים להתיר. ושוב איכא למיפשט מהא, לאסור

טומאתו, הוא משום דחיישינן **שמא יהא רגיל אצלו** אף בזמן שיהיה טהור, **ויאכילנו דברים טמאים בימי טהרתו של הפרוש**.

איבעיא להו: נדה, מהו שתישין עם בעלה במטה, כשהיא בבגדה והוא בבגדו? מי חיישינן להרגל עבירה, או דלמא כיון דעבדו היכרא [שישנים כשהוא בבגדו והיא בבגדה], יזכרו את האיסור ולא יבואו לידי עבירה [ובגוונא דליכא למיחש לטומאה מיירי. כגון שאף הוא טמא. או בזמן הזה, דלא קפדינן אטומאה וטהרה. רש"י].

אמר רב יוסף: תא שמע: העוף עולה עם הגבינה על השלחן, ואינו נאכל עם גבינה. והיינו, שאיסור אכילת בשר עוף בחלב אינו אלא מדרבנן, ולפיכך לא גזרו לאסור את העלאתם יחד לשלחן שמא יבוא לאוכלם יחד, משום דהוי גזירה לגזירה, **דברי בית שמאי**.

ובית הלל אומרים: העוף לא עולה על השלחן עם הגבינה, ולא נאכל⁽⁵⁾ עמה, דגזרינן העלאה אטו אכילה.⁽⁶⁾

ויש להוכיח מדברי בית הלל לעניננו, שאסור לו לישן עם הנדה, שמא יבוא לידי עבירה.

[אלא הוי מצי לחלק, דשאני הכא דאיכא

וגבינה, דליכא בהו היכרא? ועיין בתירוצו.

6. ואף שלא בדרך בישול. ואפילו דבלא בישול, אף בשר בהמה בחלב אינו אסור אלא מטעם גזירה, אטו דרך בישול, מכל מקום לא חשיב גזירה לגזירה, אלא חדא גזירה היא. שפת אמת.

7. ומסקנת הגמרא בחולין קד א היא, שאף בית

דיטפי בוצנא, ואלין לא בעו דיטפי בוצינא". והיינו, שיש לסמוך על כך כי התינוקות יתרחקו מן הקריאה ויאהבו שיכבה הנר. ואנו בטוחים כי הם לא יטו את הנר, ולפיכך הותר להם לקרות לאורו.

5. ותמה הפני יהושע, הא עיקר הספק היה משום היכרא. ומאי סלקא דעתך להוכיח מעוף

לישן עם הנדה.

ודחינן: הכי השתא!?

התם, באכילת בשר וחלב על אותו שלחן, אמנם שתי דעות איכא, אבל שינוי ליכא. שהרי הם אוכלים על שלחן אחד בלא היכרא.

אבל הכא, בנדה, איכא גם שתי דעות של האיש והאשה, וגם איכא שינוי, (8) בכך שהוא ישן בבגדו והיא בבגדה (9). ובצירוף שתי הסיבות, לא חיישינן שמא יבואו לידי עבירה.

איכא דאמרי להא שמעתתא הכי:

תא שמע: רבי שמעון בן גמליאל אומר: שני אכסניים אוכלין על שלחן אחד, זה בשר וזה גבינה.

ואתמר עלה, אמר רב חנין בר אמי אמר שמואל: לא שנו אלא שאין מכירין זה את זה. אבל אם מכירין זה את זה, אסור.

ותיפשוט מינה להכא. דהא הני איש ואשה נמי — מכירין זה את זה נינהו, ואיכא

למיחש בהו שיבואו לידי עבירה, אף דאיכא שתי דיעות.

ודחינן: התם אמנם שתי דעות איכא, אבל שינוי ליכא. ואילו הכא — איכא גם שתי דיעות, ואיכא אף שינוי, שהוא ישן בבגדו והיא בבגדה.

ושוב פשטינן: תא שמע: לא יאכל הזב עם הזבה, משום הרגל עבירה. ומשום כך יש לאסור גם שינה ביחד. ואף דהווי שתי דיעות.

ודחינן: הכא, באכילה, נמי, רק שתי דעות הוא דאיכא, אבל שינוי ליכא. ואילו בשינה, שהוא ישן בבגדו והיא בבגדה, איכא גם שתי דיעות וגם היכרא.

תא שמע: כתיב "אל ההרים לא אכל" [שלא נתפרנס בזכות האבות אלא בזכות שהוא צדיק בעצמו], ועיניו לא נשא אל גלולי בת ישראל. ואת אשת רעהו לא טמא, ואל אשה נדה לא יקרבו. מקיש הכתוב איסור אשה נדה לאשת רעהו:

מה אשת רעהו, אף כשהוא בבגדו והיא בבגדה אסור לישן עמה, דהא אפילו ביחוד גרידא הם אסורים (10) — אף אשתו נדה,

דוקא בשני בני אדם האוכלים, ולא באדם אחד. שפת אמת.

10. כן פירש רש"י. ומשמע דמהך היקשא אסרינן יחוד אף בנדה.

והקשו תוספות לפירושו, הא ילפינן בסנהדרין לז א דיחוד מותר בנדה, מקרא ד"סוגה בשושנים".

לכך פירשו, דמסברה אסורה שינה יחד באשת איש, אף כשהוא בבגדו והיא בבגדה. לפי שיצרו תוקפו, ומתגבר עליו ביותר. ומינה ילפינן לנדה.

הלל מודו דבשר עוף הוא מדרבנן. ולא חשיב כגזירה לגזירה. משום שאם נתיר להעלות עוף עם גבינה, יבואו להעלות בשר בהמה עם גבינה ולאוכלו, וכחדא גזירה היא.

8. עיין בפני יהושע שביאר על פי דרכו.

9. ומלשון הגמרא נראה דבהכרא לכד לא סגי, אלא בעינן אף דיעות. ולפי זה צריך לומר, דאף להפוסקים שהתירו להעלות על השלחן בשר וחלב על ידי היכר [בהפסק מפה וכדומה], היינו

דאמר רבי פדת: לא אסרה תורה, אלא קורבה של גילוי עריות בלבד. כלומר, ביאת העבירה עצמה. שנאמר "איש איש אל שאר בשרו, לא תקרבו לגלות ערוה". אבל קירוב בשר בעלמא אינו אסור מן התורה, אלא מדרבנן⁽¹²⁾. ולדידה, כיון שאינו אסור אלא מדרבנן, היכא שישנים כשהוא בבגדו והיא בבגדה, דליכא קירוב בשר, אף מדרבנן מותר.⁽¹³⁾

לישן עמה כשהוא בבגדו והיא בבגדה, אסור.

שמע מינה, דאף בכהאי גוונא אסור לישן עמה, ואיפשיטא בעייתנו.

ומסקינן: שמע מינה!⁽¹¹⁾

ופליגא רב יוסף, דפשט מהך דרשה לאסור, אדרבי פדת.

אבל האידנא שכל בני הבית אוכלין על שלחן אחד, אינו דרך חיבה.

12. כן פירש רש"י. וכתבו תוספות דלא נהירא. שלא מסתבר דחלוק רבי פדת אמתניתין ד"לא יאכל הזב עם הזבה".

לכך פירשו, דכיון דלרבי פדת אין איסור מן התורה אלא בגילוי עריות ממש, אין לנו לאסור מדרבנן, אלא קריבה דהוי דומיא דגילוי עריות, דהיינו בלא שינוי. אבל אי איכא דיעות ושינוי לא גזרינן.

והרמב"ן פירש, דפליג על רב פדת, משום שרב יוסף בא להוכיח השתא, שאיסור שכיבה אינו משום חשש ביאה כדבעי למימר בתחלה, אלא דעצם השכיבה אסורה מן הדין, משום קירוב בשר. ולרבי פדת אין לאסור מטעם זה. שהרי לשיטתו אין איסור מדאורייתא בקריבה בכל העריות [מלבד מאשת איש]. ומאחר דאינו אלא משום חשש ביאה, במקום היכרא ליכא למיחש להכי.

13. אבל תנא דברייתא סבר, דקירוב בשר אסור מן התורה. והרמב"ם בפרק כ"א מאיסורי ביאה פסק כוותיה, וכתב דלוקה מן התורה. ודריש הכי לקרא: "לא תקרבו לגלות ערוה", כלומר, לא תקרבו לדברים המביאין לידי גילוי ערוה. והוא סייג מן התורה! כדאיתא באבות דרבי

והקרוב נתנאל כתב לכאר בדעת רש"י, דלהכי אהני ההיקש דכשם שאסור יחוד באשת איש, כן אסור בנדה יחוד עם שינה, אף כשהוא בבגדו והיא בבגדה. אבל יחוד לבד מותר בנדה, מקרא ד"סוגה בשושנים".

ולפי זה אף שכיבה בלא יחוד, וכגון שפתח פתוח לרשות הרבים, מותרת. ודלא כתוספות שכתבו דאף בכהאי גוונא אסור.

11. ולמסקנת הגמרא דאף בשינוי ודיעות אסרינן, הוא הדין נמי לבשר וחלב. ואפילו שנים אסורים לאכול על שלחן אחד, אם מכירים זה את זה, ואפילו על ידי שינוי. הגהות מרדכי.

אבל הר"ן כתב, דנהוג עלמא, דאי אוכל כל אחד על מפה נפרדת, דאית בזה היכרא להרחקה, מותרים לאכול בשר וגבינה על שלחן אחד. וכן כתבו התוספות בחולין קז א בחד פירושא.

וכן הדין באכילת זב וזבה, דעל ידי היכרא מותרין בשלחן אחד.

וצריך לומר בשיטתו, דלא דמי אכילה לשכיבה. דהשכיבה אסורה מן התורה משום "לא תקרב", ולכך אסרינן בה אף בשינוי. ביאור הגר"א, יורה דעה, פ"ח.

והרא"ש כתב, שדוקא בימיהם, שהיו רגילין לאכול כל אחד לבדו על שלחן קטן, הרי כששאתו עמו על אותו שלחן, נראה דרך חבה.

תני דבי אליהו: מעשה בתלמיד אחד, ששנה הרבה, וקרא הרבה, ושימש תלמידי חכמים הרבה [שהסבירוהו סתימות המשנה וטעמיה, והיינו "תלמוד"]. ומת בחצי ימיו.

והיתה אשתו נוטלת את תפיליו [שנאמר בהם אריכות ימים, כדכתיב "ה' עליהם — יחיו". תוספות הרא"ש], ומחזרתם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.

ואמרה להם ליושבי בית המדרש: כתיב בתורה "כי הוא חייך ואורך ימיו". בעלי ששנה הרבה, וקרא הרבה, ושימש תלמידי חכמים הרבה — מפני מה מת בחצי ימיו (1)?!

ולא היה אדם מחזירה דבר.

ואמר אליהו: פעם אחת נתארחתי אצלה, והיתה מסיחה כל אותן מאורע.

ואמרת לי: בתי, בימי נדוּתך, שהם שבעת הימים מהראיה הראשונה של דם נדות — מה הוא אצלך [איך נהג עמך]?

עולא, כי הוי אתי מבי רב, הוה מנשק להו לאחוותיה אבי חדיהו, ואמרי לה: אבי ידיהו (14). שכן דרך בני אדם, שכשיוצאין מבית הכנסת, מיד נושקים לאביהם ולאמם או לגדול מהם, בארכובה או בפס היד. וזהו דרך כבוד [רש"י]. עבודה זרה יז א].

ופליגא עולא בהך עובדה דידיה, אמירא דידיה.

דאמר עולא: אפילו שום קורבה אסור בעריות, משום הרחקה מעבירה. וכדאמרינן "לך לך אמרינן לנזירא, סחור סחור, לכרמא לא תקרב" כלומר: התרחק, אתה הנזיר, ואל תלך דרך הכרם, אלא הקף אותו מסביב כדי שלא תכשל באיסור אכילת ענבים.

ולשיתנו, לא היה לו לנשק את אחיותיו, משום הרחקה. ואף שלא היה חס ושלום בדרך עבירה.

[אכן, עולא עביד כן, משום שידע בעצמו שלא יבוא לידי הרהור. לפי שצדיק גמור היה. וכעין רב אחא שהיה מרכיב את הכלה על כתפיו ומרקד עמה, משום דדמיא ליה כקורת עץ בעלמא. תוספות].

14. ומכאן הוכיח הרמב"ן שם, נגד הרמב"ם שכתב דחיבוק ונישוק אסור מן התורה.

והש"ך, סימן קנ"ז סק"י דחה ראייתו, על פי מה שכתב המגלת אסתר בדעת הרמב"ם, שאין איסור מן התורה אלא רק בנישוק וחיבוק שהוא דרך חיבת ביאה. וכן הוא לשון הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה שם, שכתב "המחבק ומנשק דרך תאוה".

1. ולא השיבו לה שהכונה לעולם הבא, משום

נתן בהא מילתא, "עשה סייג לדבריך, כשם שעשה הקדוש ברוך הוא סייג לדבריו".

ובספר המצוות מצוה שני"ג, הביא בזה דרשת התורת כהנים: אין לי אלא שלא יגלה. מנין שלא יקרב? תלמוד לומר "ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב". אין לי אלא נדה. מנין לכל העריות? תלמוד לומר "לא תקרבו לגלות ערוה". אבל הרמב"ן שם נחלק עליו, וכתב דאין דרשה זו אלא אסמכתא בעלמא. ואין בזה מלקות מן התורה.